

Ahokirkiruoho

Vanlig brudsporre

Gymnadenia conopsea subsp. *conopsea*

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Ahvenanmaalla rauhoitettu (ÅFS 113/1998)

Rauhoitettu Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien eteläpuolella (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Ahokirkiruoho kuuluu näyttävimpiin kotimaisiin kämmekköihimme. Kukat kasvavat tiheässä tähkässä jopa puoli metriä pitkän ja tanakan varren päässä. Ne tuoksuvat voimakkaasti ja ovat yksivärisen vaaleanpunaiset, mutta toisinaan tavataan myös valkokukkaisia yksilöitä. Ahokirkiruohon lehdet ovat vajaan sentin levyiset, tasasoukat, tylpät ja täplättömät. Kasvin voi erottaa muista punakukkaisista kämmekköistä, esimerkiksi yleisestä maariankämmeestä (*Dactylorhiza maculata*), kukkien yksivärisyyden, tiheän ja runsaskukkaisen kukinnon sekä kapeiden ja täplättömien lehtien perusteella. Pohjois-Suomessa esiintyvä lettokirkiruoho (*G. conopsea* subsp. *alpina*), on ahokirkiruohoa hennompi ja sen kukinto on harvempi. Ahokirkiruoho kukkii kesä-elokuussa.

Elinympäristö ja levinneisyys

Ahokirkiruoho kasvaa pääasiassa kuivahkoilla niityillä ja ahoilla, toisinaan myös kalkkikallioilla ja kuivahkoissa rinnelehdossa. Se on kalkinsuosija ja vanhojen kulttuuriympäristöjen kasvi. Ahokirkiruohoa tavataan pääasiassa Etelä-Suomessa, mutta Kuusamon seudulta tunnetaan muutama yksittäinen esiintymä.

Nykytila ja uhkatekijät

Ahokirkiruoho on harvinaistunut voimakkaasti perinnemaisemien häviämisen myötä. Aiemmin se oli yleinen kaskialueilla ja valoisissa, laidunnetuissa metsissä sekä niityillä. Sopivia kasvupaikkoja on hävinnyt myös pellonraivauksen ja rakentamisen vuoksi. Nykyäänkin kasvia, rauhoituksesta huolimatta, uhkaa jossain määrin keräily. Suurin osa ahokirkiruohon tunnetuista kasvupaikoista on suojelematta.

Hoitosuositukset

Ahokirkiruoho viihtyy valoisilla ja avoimilla kasvupaikoilla ja hyötyy siten niitosta ja varovaisesta pensaikoin raivaamisesta. Lehtomaisilla kasvupaikoilla voidaan poistaa varovaisesti yksittäisiä varjostavia kuusia. Hakkuutähteet kuljetetaan pois alueelta. Maanpinnan kevyt paljastaminen kasvupaikoilla voi edistää maaperässä olevien siementen itämistä.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005. Suuri Pohjolan kasvio. Suom. Vuokko, S. & Väre, H. Tammi, Helsinki. 928 s.
- Rautiainen, V.-P., Rytteri T., Kurtto A. & Väre H. (toim.). 2002. Putkilokasvien uhanalaisuuden arviointi – lajikohtaiset perustelut. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 593. 194 s.
- Kypärä, T. 2012. Ahokirkiruoho – *Gymnadenia conopsea* var. *conopsea*. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 200–202. Tammi, Helsinki.

Kuva: Leena Eerola